

Gjördust hjalondini fræls

6

Søga er ein máti at síggja tilveruna í perspektivinum tá – nú – komandi, og er søgan sostatt eisini eitt amboð at skilja onnur evni og øki.

Mál

Tá ið hesin kapitulin er gjøgnumgingin, skulu næmingarnir kenna til søguligu bakgrundina til mangar ósemjur í fyrrverandi hjálondunum. Teir skulu vera vordnir medvitnir um, at heimsins relativt nýggju, sjálvstøðugu lond hava arvað hópín av trupulleikum frá hjálandatíðini, og at nýggir mótsetningar og trupulleikar eru íkomnir. Dømi um slíkar trupulleikar eru m.a. etniskir samanbrestir orsaka av teimum galdandi landamørkunum, trupulleikar hjá upprunafólki, hernaðarstýri, einsháttaður rávøruútflutningur og skuldarfellan.

Uppgávur

Uppgáurnar í hesum kapitlinum eru um Nelson Mandela, Mahatma Gandhi og Aung San Suu Kyi. Eins og við uppgávuni um Martin Luther King í kapitlinum frammanundan, fara hesar at vísa á uppbyggjandi kreftirnar og góðu fyridømini, sum enn finnast her í heimi; hóast politisk morð, krígshóttanir og ótti fyri yvirgangsfólki framhaldandi eru aktuell og fylla miðlarnar. Í staðin fyri uppgávu-lyndi vísa hesir persónar á móguleikar og virkisfýsni. Uppgávan um Jerúsalem er hugsað soleiðis, at næmingarnir fáa ment eginleikarnar at hugsa konstruktivt. Fyrst er ein uppgáva, har næmingurin skal samanbera nýggju søguna hjá Suðrafrika við søguna hjá einum øðrum afrikanskum landi. Nú sleppur tú at royna teg sum granskari er ein samanberandi venjing, sum snýr seg um søguna hjá Argentina og Brasil.

FAGURBÓKMENTIR

Lind, Mecka: *Anselmo-barnahermaðurin*

Mankell, Henning: *Eldsins gáta, Eldsins loyndarmál, Eldsins øði*

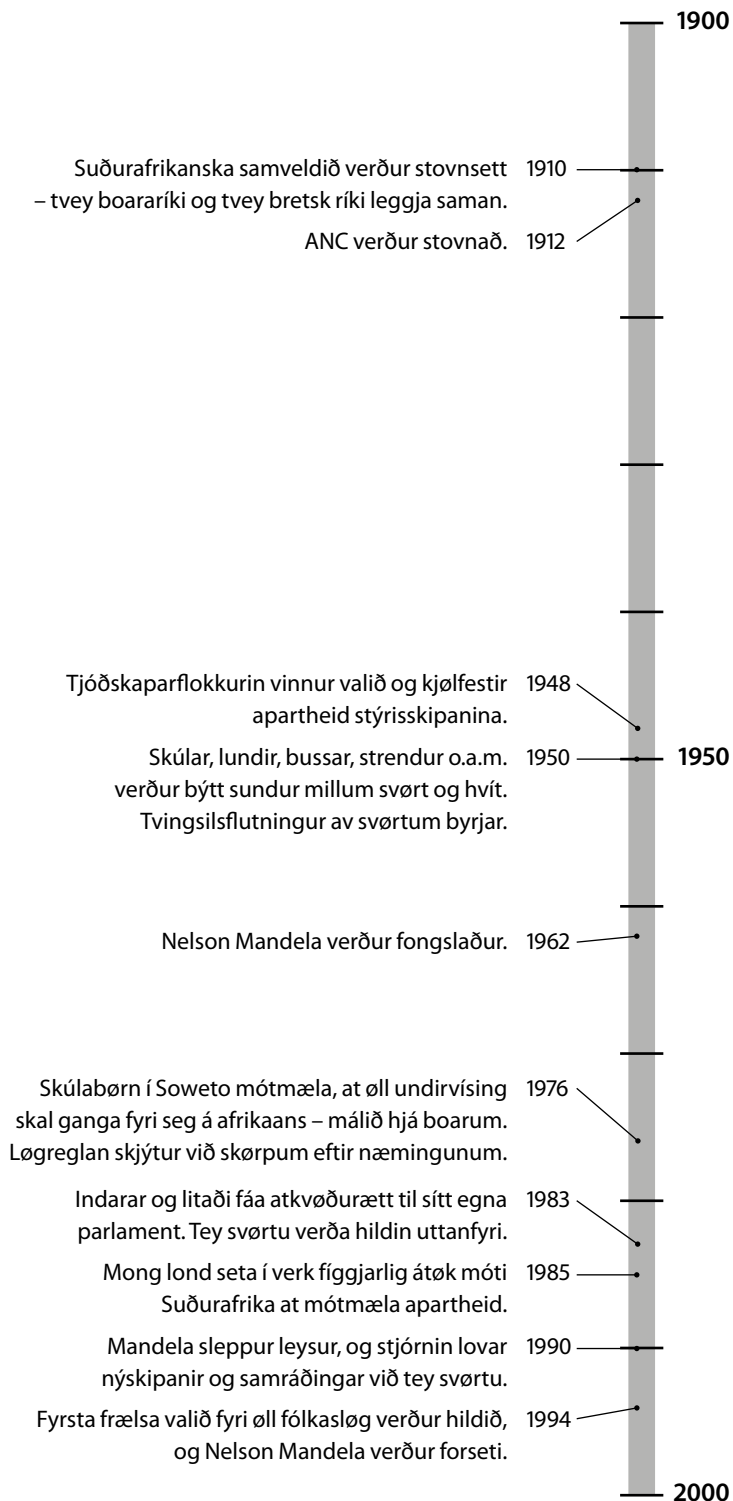
Svingen, Arne: *Svart fílabein*

FAKBÓKMENTIR

Apartheid (Serblað úr Skúlablaðnum)

Coster, Patience: *Kampen mod apartheid*

Suðurafrika í 1900-talinum

Brúka netið fyri at finna fram fakta um antin Simbabvi, Sudan, Somalia ella Uganda. Skriva upp týðningarmestu hendingarnar í søguni í 20. øld hjá landinum í tíðarásini. Ber síðani saman nýggju søguna hjá Suðurafrika við søguna í landinum, tú hevur valt.

Nelson Mandela – fangin á Robben Island

Nelson Mandela (föddur í 1918) gjördist ein av heimsins kendastu politisku fangum, tá ið hann 44 ára gamal varð handtikin og ferdur út á Robben Island uttanfyri Cape Town í Suðurafrika.

Tjóðskaparflokkurin, sum vann valið í Suðurafrika í 1948, bygdi allan sín politikkk á *apartheid*, rasuskilnað. Fólkatalið í Suðurafrika varð um hetta mundið uml. 12 mió. Góð 70 % vórðu roknað sum „svørt“, 20 % sum „hvít“ og tey 10 %, ið eftir vóru, vórðu roknað sum „litt“.

Felagsskapurin móti apartheidskipanini, ANC – African National Congress – varð longu settru á stovn í 1912, og í sambandi við *Sharpsville-blóðbaðið* í 1960 varð felagsskapurin bannaður.

Eftir ætlanini hjá Tjóðskaparflokkinum skuldu tey svørtu og tey hvítu eisini haldast hvør sær landafrøðiliga. Hetta var gjørt á tann hátt, at tey svørtu vóru beitt í serlig øki, sonevnd *homelands*. Arbeidsmøguleikarnir vóru fáir í hesum *homelands*, og menninir vórðu noyddir at fara frá familjunum fyri t.d. at arbeiða sum námsarbeiðarar í onkrum av mongu – mangan útlendskt riknu – námunum.

Fórt tú úr tínum *homeland*, mátti tú altíð hava passið og upphaldsloyvið uppi á tær; hetta lógarkravið hevði ført til ógvusligar kravgongur og mótmæli, ið ANC skipaði fyri. Undir einari av hesum kravgongum, í *Sharpsville* í 1960, fór politiið at skjóta við skørpum, og nøkur og 60 fólk blivu dripin. Umheimurin fordømdi atsóknina, men líka legði suðurafrikanska stýrið í.

Higartil hevði ANC sett seg ímóti at brúka harðskap, men eftir blóðbaðið gjørdust meiningarnar ymiskar. Summi hildu seg framvegis til ikki-harðskap, meðan onnur hildu harðskap vera gongda leiðin. Myndugleikarnir bannaðu ANC, og fór felagsskapurin hereftir at virka í loyndum.

Foto: UPI/Scanpix

Teir harðskapssinnaðu fingur størri undirtøku, tá ið ANC bleiv bannað, og Nelson Mandela var millum stovnararnar av hernaðarlíga vonginum. Hann varð tikin í 1962, og í 1964 varð hann dømdur í lívlanga fongsulsrevsing fyri við harðskapi at hava roynt at kollvelt suðurafrikanska ríkið.

Nelson Mandela slapp leysur aftur í februar 1990, samstundis fekk ANC loyvi frítt at virka, og saman við táverandi forsetanum í Suðurafrika, F.W. de Klerk, fekk hann friðarviðisløn Nobels í 1993.

Við fyrsta frælsa valið gjørdist Nelson Mandela forseti, og sat hann í hesum sessi til 1999. Í síni forsetatíð eggjaði hann til frið og sáttargerð bæði í heimlandinum og í øllum heiminum.

1. Hugsa tær, at tú ert tíðindafólk og skal skriva eina grein um ófriðin í Suðurafrika. Skriva eina grein til eitt tíðindablað, har tú m.a. hevur samrøður við nakrar av persónunum, sum vóru við í kravgongunum móti apartheid.
2. Aftaná *Sharpsville-blóðbaðið* í 1960 byrjaði eitt kjak í ANC um, hvussu felagsskapurin skuldi virka í framtíðini. Hvørjar vóru ymsu meiningarnar? Á hvønn hátt fekk forboðið hjá stjórnini ávirkan á ANC?

Eitt vikuskifti í Jerusaleml

Omanfyri brúngula meldurin av húsum reisir gullhválvi á Kletta-moskuni seg í sýnini – sandsteinarnir í framsíðuni kasta aftur ljósið á nærum gandakendan hátt.

Gongur tú í nýggja, vestara partinum av Jerusaleml fríggjadag fyrrapart, er ferðslan tótt. Býurin er sum ein hvør modernaður stórbýur við café-lívi, handlum og teirri eyka troðkanini, sum hoyrir vikuskiftum til. Men tá ið tú gongur gjøgnum eina av óteljandi býarportrunum inn til gamla, eystara býarpartin, broytist alt. Fríggjadagurin eru heilagur hjá muslimsku palestinarsarunum, og flest allir handlar í smølu, vinglutu gøtunum eru stongdar. Moskurarnar hava kallað til fríggjadagsbøn. Í gamla býnum kanst tú ganga og reika so leingi, tú vilt, og lætt er at villast.

Eitt ótal av bólkkum við ferðafólkum knipsandi við myndatólum savnast á vælkendu bíbilsku plássunum, og við smoguna niðan móti gamla tempulfjallið kannaði búnaðklæddir politistar og hermenn øll vitjandi. Komin niðan á varnast tú, at hetta er eitt av heilagu støðunum hjá muslimum. Riðlar av vitjandi við og uttan slør spáka stillisliga runt. Inni í vakra halgidóminum við gullkuplinum frá 600-talinum sært tú, at eitt petti av helluni er sjónligt. Sambært søgnini er hetta Moria fjall, har Gud kannaði trúna hjá Ábraham. Frá somu hellu skal Muhammad vera farin á ferð til himmals og helvitis saman við einglinum Jibril/Gabriel. al-Aqsa moskan, ið er hin stóri halgidómur muslimanna í býnum, stendur beint við.

Tá fyrsta stjørnan gerst sjónlig á fríggjakvøldsluftini, tyrpast fólk saman á einum øðrum parti av tempulfjallinum. Har eru toftirnar av múrinum frá tíðini hjá seinasta templinum, sum rómverjar lögdu í oyði í ár 70. Múrirnar eru býttur sundur í ein konufólka- og ein mannfólkapart, og menninir eru allir hatt ella keppaklæddir. Fólkini standa í smáum bólkkum og biðja, vend móti múrinum, vaggandi og mutlandi – nú er jødiska halgan, sabattin, byrjað. Hetta staðið við múrin er heilagt hjá jødunum og sýmboliserar støðuga longsuln hjá jødiska fólkinum aftur til land og ríki sítt. Plássið verður vart av ísraelska herinum.

Leygardag er friðarligt í vestara, jødiska Jerusaleml. Sabbattin er ein halgistund í heimunum, sjálv um mong eisini leita sær í synagogurnar. Teir mest ortodoksu jødarnir búa í býarpartinum Mea Shearim. Her koyra eingir bilar á sabbattini, og familjurnar halda seg til gomlu tulkungina av Mósilógini: t.d. skulu menninir ikki klippa sær vangaskeggið, og giftar kvinnur skulu ikki alment vísa fram hár sítt.

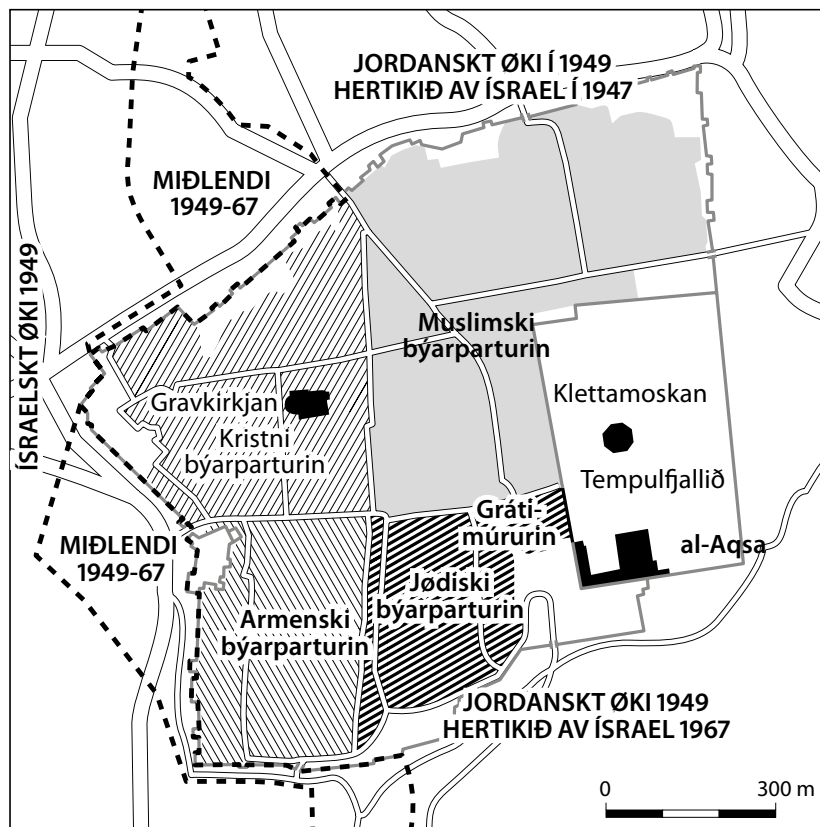
Vilt tú síggja fólk ein leygardag, skalt tú aftur leita nær í gamla býarpartin. Vekslararnir sita við Damaskusportrið og skifta dollararnar hjá ferðafólki um við shekel. Grønmetis og fruktseljarar fylla smogurnar, og tað angar av krúddi úr handlum og búðum. Leygarkvøld kemur gerandisdagurin aftur, sjálvt í jødisku býarportunum, samstundis sum kristnu kirkjurnar ringja inn halguna.

Kristnu samfeløgin í Jerusaleml eru nógv – øll ynskja tey sær umboðan í heilaga staðnum. Á mongum av plássunum, ið rúmaðu

hendingarnar í Nýggja Testamenti, eru reistar kirkjur ella kapell. Ein tann elsta kristna kirkjan er Gravarkirkjan, sum tað sigst, at Helena, mamma Konstantin keisara, tók stig til at byggja. Byrjað varð at byggja kirkjuna longu í 300-talinum, men enn er hon ikki heilt liðug. Sagt verður, at tey ymsu trúðarsamfeløgini ongantíð heilt eru komin til semju um, hvussu byggingin skal skipast. Vitjar tú í Gravarkirkjuni fyrrapart sunnudag, eru fleiri gudstænastur í gongd samstundis. Úr armenska partinum ljómar ein fyrndar-gamal, orientalskur sangur, meðan heilt aðrir tónar koma frá katólska partinum. Á tekjuni halda koptar (kristnir arabarar) sína gudstænastu, og har hava enntá tey etiopiskt-ortodoksu eitt lítið kapell. Men teirra gudstænasta er so tíðliga á morgni, at hon longu er liðug, tá ið hinar byrja.

Nú eru gingnir trýggir halgudagar í Jerusalem, eitt fantastiskt pláss við spennandi søgu, vøkrum bygningum og hópini av livandi mentanum og siðvenjum lið um lið.

1. Hvørjir eru teir ymsku religiøsu bólkarnir, ið deilast um heilaga staðin?
2. Hvat skilir bólkarnar? Hvat hava teir til felags?
3. Hvørji brot í tekstinum avdúka, at tað eru spenningar millum ymsu bólkarnar í Jerusalem?

Kort: Stig Söderland
Miðlendi 1949-67 varð undir
ST eftirliti

Gandhi

„Vilja tit, at tykkara vælstandur skal byggjast upp av fátækdøminum hjá øðrum?“

„Mahatma“ Gandhi

Spurningin setti Gandhi, tá ið hann í 1931 vitjaði tekstilarbeiðs-plássini í Lancashire. Hann var komin hagar at greiða ensku tekstilarbeiðarunum frá, hví hann stílaði fyri einum átaki í India ímóti at keypa enskar tekstilvørur. Hóast mangir tekstilarbeiðarar í Lancashire høvdu mist arbeiðið orsaka av indiska boykottinum, bjóðaðu teir Gandhi hjartaliga vælkomnum og skóru í fagnaðar-róp, tá ið teir hoyrdu boðskap hansara.

Gandhi (1869-1948) varð føddur í Porbandar í India tólv ár eftir sepoyara-uppreisturin, og átta ár áðrenn Viktoria drottning fekk heitið keisarinna av India. Eyknevni hansara Mahatma merkir stórir andi. Nítjan ára gamal fór hann at lesa lögfrøði í London, og var hann tá longu giftur og átti eitt barn. Sum advokatur átók hann sær eina uppgávu fyri ein indiskan keypmann í Suðurafrika, og var hann verðandi í landinum í einogtjúgu ár.

Mangir av tilflytarunum í Suðurafrika vóru indarar. Teir arbeiddu hart, men so sum so var við rættindum teirra í tí rásundurbýtta Suðurafrika, og tað setti Gandhi sær fyri at gera nakað við. Gandhi hevði, sum var, eitt lönandi advokat-virki, men eftirsum hann vágaði sær at leggja eftir ymsu rasulógunum, var hann fleiri ferðir koyrdur í fongsul. Tað var í hesum árunum, at hann menti sín hátt at mótmæla friðarlíga – mótstandarin skuldi „fáast at steðga við tolni og samkenslu“. So líðandi kom eisini ígjøgnum ein lóg, sum gjørði støðuna lættari fyri indararnar í Suðurafrika.

Í 1915 vendi Gandhi aftur til heimlandið, og aftaná fyrra heimskríggj byrjaði stríð hansara fyri einum sjálvstøðugum India. Partur av hesum stríði var millum annað ólýdnisátøk, boykott, t.d. av enskum tekstilvørum, og royndir at vekja handverksídnaðin til lívs í indisku býunum, sum so á sín hátt kundi vera við at virka móti fátæktini. Tað sigst, at Gandhi sjálvur spanna 100 metrar av tráði hvønn dag.

Eitt ólýdnisátøk vendi sær móti saltskattinum, eftirsum salt var ein neyðsynjarvøra sjálvt hjá teimum allar fátækastu. Gandhi fyriskipaði ta sonevndu saltgonguna, eina gongu upp á einar 400 kilometrar út til strondina, har indarar sjálvir fóru at framleiða salt úr sjógvi. Herurin legði uppí, og Gandhi var koyrdur í fongsul. Men indarar høvdu tikið ikki-hardskaps háttin til sín og gjørdi ikki mótstøðu.

Eitt annað Gandhi brúkti at leggja trýst á bretar við var at fasta, matstreika. Hann fastaði stutt og greitt, til teir góvust. Hann fór enntá í holtur við at berjast móti órættinum indarara framdu sínámíllum, og royndi við tí at betra korini hjá teimum kastuleysu,

ónertligu. Gandhi vildi vera við, at tú mást seta teg upp ímóti tílíkum, ið gongur móti viti og skili og tínari hjartans meining.

Eftir seinna heimskríggj var tíðin búgvín hjá Bretlandi at lata India fáa sína loysing. Tann 15. august 1947 varð bretska flaggið tikið niður á India House, háborg eingilskmanna, og tað indiska varð vundið húnarhátt í staðin. Gandhi hevði tá virkað fyri hesum máli við serligu framferðarhættum sínum í nærum fjórðings øld.

Beinanvegin aftaná hetta tók mikil ófriður seg upp millum ymisku fólkalólkarnar, hinduar, sikhar, muslimar, har hópín av fólki flýggjaðu og nógv fólk doyðu. Gandhi vitjaði flóttafólkalegur, fastaði og bað. Men eftirsum hann ikki eintýðugt stuðlaði áhuga-málunum hinduara, fekk hann nú eisini fíggindar millum landsmenn sínar. Tann 30. januar 1948 varð Gandhi skotin til deyðis av einum hinduistiskum manni um 30 ára aldur. Ognirnar, Gandhi legði eftir seg, vóru einar træsandalur, eitt bíligt nikkul-ur, brillur, ein skál, ein skeið og ein sangbók.

1. Hvussu vann Gandhi virðing manna millum í India, Suðurafrika, Bretlandi og í restini av verðini?
2. Hvussu langa tíð tók tað hjá Gandhi at náa týðandi málum í Suðurafrika og í India?
3. Spurningurin, Gandhi setti í Lancashire í 1931, kennist framvegis viðkomandi: „Vilja tit, at tykkara vælstandur skal byggjast upp av fátækdøminum hjá øðrum?“ Hvør órættur er millum fólk og lond í 21. øld?
4. Tak saman um tað týðningarmesta í mátanum hjá Gandhi at stríðast móti órætti!
5. Hevði ikki-harðskapsmáti hjá Gandhi riggað móti órætti nú á døgum? Skiftið orð um spurningin í flokkinum!

„Brúkið frælsi tykkara at stuðla okkara!“

Aung San Suu Kyi

Aung San Suu Kyi (fødd í 1945) varð sett í húsavardhald í heimi sínum í Rangoon, høvuðsstaðurin í Burma (nú Myanmar), í 1989. Hetta hendi í samband við, at National League for Democracy, NLD (Tjóðskaparligi felagsskapurin fyri fólkaræði) varð stovnst, og ákæran ljóðaði, at hon, sum ein av stovnarunum av flokkinum, hótti landsins trygd. Eftir hernaðarkvettið í 1988 var ætlanin, at NLD skuldi vera eitt fólkaræðisligt alternativ á valinum, sum ætlandi skuldi haldast í mai 1990.

Burma gjørdist bretskt hjáland í 1800-talinum, varð hertikið av Japan í 1942, og lýst sjálvstøðugt í 1948. Teir politikarar, sum arbeiddu fyri einum sjálvstøðugum Burma, vórðu myrdir longu í 1947, teirra millum var eisini pápi Aung San Suu Kyi. Síðani 1962 hevur Burma verið eitt hernaðarstýrt ein-flokkaveldi uttan politiskt frælsi fyri íbyggjararnar, og landið hevur enn tey landamørk, ið bretar settu, tá ið teir innlimaðu landið millum hjáland síni. Politiska og fíggarliga gongdin hevur eftir seinna heimskríggj verið ruðuleikakend, minnilutarnir hava gjørt uppreistur, einræði hevur verið og kúgan. Hóast nógv náttúruríkidømi er í landinum, er Burma eitt av heimsins fátækastu londum.

Í fjallalendinum í Norður- og Eysturburma hava tey síðan 1800-talið dyrkað opium. Framleiðslan vaks í 1950-árunum, tá ið kinesiskir bólkar, ið stríddust móti, at kommunistarnir skuldu taka ræði í Kina, flýddu yvir um mark til Burma og fígggjaðu herdeildir sínar við opiumshandli. Fjallalendisbóndurnir vórðu eggjaðir til opiomsframleiðslu – tað loysti seg betri enn at dyrka te – og rá-opium í stríðum streymum endaði á framleiðslu-starvsstovum sunnaliga í Burma, har heroin varð framleitt burtúrur tí. Narko-framleiðslan varð vard av sterkum privatum herum.

Kinesiska mótstøðurørslan varð í 1970-árunum ríkin burtúr Burma av burmesiskum kommunistum, sum vórðu stuðlaðir úr kommunistiska Kina. Men opiomsframleiðslan helt ikki uppát fyri tað. Í 1989 gjørdi fólk ið í fjallalendinum uppreistur móti kommunistisku geriljunum í norður Burma og royndi í staðin at ganga saman við stýrinum, sum árið frammanundan hevði tikið ræðið í Rangoon. Valdsharrarnir í nýggja stýrinum lovaði tá, at fjallabóndurnir lutvíst framvegis skuldu sleppa at hava síni vápn og landaøki, lutvíst skuldu teir fáa loyvi at takast við tað, teimum lysti, um teir bundu frið umgangandi.

Opiomsframleiðslan, sum lá um 800 tons árliga fyrst í 1980-árunum, øktist til umleið 2500 tons í 1995-96. (Í 1948 vórðu millum 30 og 40 tons framleidd, og fyrst í 1960-árunum vóru tað millum 300 og 500 tons.) Nakrir stórir narkotikakongar høvdu

vunnið sær sæti í ökinum, og nú ber til at raffinera rá-opiummið til heroin í fjallalendinum. Tað er nógv, ið bendir á, at inntøkurnar frá narkohandlinum heilt lógliga verða invisteraðar í Burma, og at stýrið av fíggjarligum orsökum ikki vil berjast móti virkseminum.

Aung San Suu Kyi fekk friðarheiðursløn Nobels í 1991, men slapp ikki av landinum eftir heiðurslønini, tí hon sat í húsavarðhaldi. Húsavarðhaldið helt fram bróðurpartin av 90-árunum, og í teimum tíðarbilum, hon var „leys“, var hon alla tíðina undir hernaðarligum eftirliti og fekk hvørki farið av landinum, ella hitt hvønn hon vildi. Hesi seinnu árin er tó samskipti tikið upp aftur millum Aung San Suu Kyi og hernaðarligu leiðararnar. Í mai 2002 slapp hon leys, men longu árið eftir varð hon aftur tikin.

Í arbeiðinum fyri einum fólkaræðisligum Burma hevur Aung San Suu Kyi heitt á „øll, sum eru áhugað í at økja og fremja intellektuelt frælsi og humanistisk ideal um heimin allan at vera prinsippfastir mótstandarar av teimum fyrirøkum, ið vilja arbeiða saman við hernaðarstýrinum í Burma.“

1. Hvørjar trupulleikar hevur Burma havt at stríðast við, síðani landið gjørdist sjálvstøðugt?
2. 1988 er eitt týðningarmikið ár í burmesiskari søgu. Hvat hendi tá?
3. Hvussu kemur tað fram í tekstinum, at Burma er eitt einræði?
4. Hví hevur narkotikaframleiðslan fingið so sterka støðu í Burma?
5. Finn útav meiri um Aung San Suu Kyi. Situr hon framvegis í húsavarðhaldi, ella er hon sloppin leys? Aung San Suu Kyi hevur eina umfatandi heimasíðu á netinum.
6. Hvat meinar Aung San Suu Kyi við í áheitan síni „brúkið frælsi tykkara at stuðla okkara“? Skiftið orð um spurningin í flokkinum.
7. Brúka upplýsingarnar í tekstinum og ger ein tíðarás, sum vísir týðandi tíðarskeið og hendingar í søguni hjá Burma.

Nú sleppur tú at royna teg sum granskara – Argentina og Brasil

Í sögu hefur það sera stóran týdning at vera keldukritisk/ur. Hvað-ani havi eg fingið mínar upplýsingar? Er keldan trúlig? Fyri at tú skalt kunna siga nakað um søguligar hendingar, skalt tú hava samanborið upplýsingarnar frá minst tveimum ymiskum keldum. Men það er ikki líkamikið, hvørjar niðurstøður tú kemur til. Niðurstøðurnar skulu í stóran mun taka støði í tí tilfari, tú hefur funnið. Eitt annað krav er, at tú roynir at lýsa málið so *objektivt*, sum til ber, það merkir, at tú roynir at leggja til viks egnar persónligar sannføringar og hugsanir.

At það er sera trupult at siga nakað endaliga satt um nakað, sum hent er fyri langari tíð síðani, sæst í, hvussu ósamdir søgufrøðingar kunnu vera um eitt evni. Til eru stórir ”skúlar”, sum stuðla antin øðrum ella hinum ”sannleikanum”. Tó er semja um avgerandi fakta. Tað er t.d. eingin, sum kundi funnið uppá at noktað fyri, at fyrra heimskríggj hefur verið.

Skal tú klára teg sum søgufrøðing er eisini avgerandi, at tú ert ein góður forteljari. Tú skalt klára at bera fram kunnleika tín og innlit tíni á ein hátt, sum vekir lesarans áhuga.

Nú er tað tú, sum skal granska og skriva ein søgutekst! Set tær fyri at leita fram upplýsingar frá álitandi keldum.

1. Finn fram upplýsingar um søguna hjá Argentina og Brasil. Ber saman londini á minst fimm ymsum punktum. Tú velur sjálv/ur: t.d. politisk søga, fyrrverandi hjáland, upprunafólkini (og mentan teirra), mentanarlív, vinnulív o.s.fr. Har er íðandi fult í møguleikum. Tú skalt savna teg um okkurt, ið hefur tín áhuga!
2. Skriva eina „søguliga“ grein har tú ber saman Argentina og Brasil. Royn gera hana áhugaverda fyri lesaran hjá tær. Kanska tú finnur eina mynd, sum kann illustrera tekstin hjá tær? Gloym ikki at vísa til tínar keldur!
3. Vís einum floksfelaga tekstin hjá tær. Samanberið tekstirnar hjá hvørjum øðrum! Hava tit funnið somu upplýsingar? Um ikki, roynið so at finna fram til, hvør hefur rætt!

Hvør eri eg?

Vel rætta svarið og set bókstavin í rútin.

1. ☐ Beiggi mín hevur leitt landið síðani 1959. Í 2008 tók eg við leiðsluni í landinum.	A Mótmælisfólk í Iran 2009
2. ☐ Tað er nærliggjandi at halda, eg eri eri beiskur um at hava sitið so mong ár í fongslu. Men eg eri fullur av vón fyri land mítt, nú tað endiliga er eydnast okkum at steðga apartheid-skipanini.	Á Australski forsætismálaráðharrin í 2008
3. ☐ Eg meklaði í sambandi við, at staturin Ísrael varð stovnaður í 1948.	B Nelson Mandela
4. ☐ Valsvik má hava verið framt. Vit krevja nýval! Hvussu kunnu tey lata vera at lurta eftir okkum? – Vit fylla jú gøturnar í Teheran!	D Ein indianskur koka-bóndi
5. ☐ Vit nokta at keypa bretska vørur. Tað er týðningarmikið, at vit halda fast í okkara ikki-harðskaps kós.	Ð Salvador Allende
6. ☐ Her í Bangalore hava vit okkara egnu útgávu av Silicon Valley.	E Ein latínamerikanskur arbeiðari
7. ☐ Eg fái eitt jarðarstykki til láns, men ongar pengar. Hvussu skal land okkara mennast, tá ið vit hava slíka skipan?	F Folke Bernadotte
8. ☐ Sum sosialist ætli eg mær at skapa fíggarligt rættvísi í heimlandi mínum. Leingi livi Kili!	G Raul Castro
9. ☐ Hendan plantan er heilag, og hon kann lekja sjúkur.	H Ein indiskur teldufrøðingur
10. ☐ Eg vil biðja um umbering fyri allan harðskap og kúgan okkara upprunafólk er vorðið útsett fyri í 200 ár.	I Gandhi

Minnist tú?

	1	X	2
1. Hvussu kallast upprunafólkið í Avstralia? 1) Aboriginalar X) Maoriarar 2) Indianarar			
2. Eitt land sum einamest útflytir rávørur verður stundum kallað ein 1) Rávørulýðveldi X) Bananlýðveldi 2) Blandingsbúskapur			
3. Hvussu nógv ríkieru í Latínamerika? 1) 40 X) 15 2) 33			
4. Hvussu eitur landið Burma í dag? 1) Thailand X) Ceylon 2) Myanmar			
5. Hvussu kallaðist Sri Lanka fyrr? 1) Burma X) Ceylon 2) Rajastan			
6. Hvussu stórir partur av landjórðini er Asia? 1) $\frac{1}{4}$ X) $\frac{1}{5}$ 2) $\frac{1}{3}$			
7. Hvussu verða høgu prestarnir kallaðir í Iran? 1) Ajatollair X) Sjeikar 2) Kaliffar			
8. Nær var sokallaða oljukreppan? 1) Í 1983 X) Í 1973 2) Í 1995			
9. Ríkastu arabaralondini eru Saudi Arabia og 1) Jemen X) Kuveit 2) Irak			
10. Í hvørjum tígguáraskeiði gekk hjálandaavtøkan skjótast? 1) Í 1970-árunum x) Í 1980-árunum 2) Í 1960-árunum			

Svar: Hvør eri eg?

1. G
2. B
3. F
4. A
5. I
6. H
7. E
8. Ð
9. D
10. Á

Svar: Minnist tú?

	1	X	2
1.	1		
2.		X	
3.			2
4.			2
5.		X	
6.			2
7.	1		
8.		X	
9.		X	
10.			2